

Vtipy o muslimech nemusím
Jak se v Česku daří
lékařům cizincům

Strana III

**Češi objevují
vietnamskou
kuchyni**

Strana IV

UTERÝ 13. PROSINCE 2011

KOMERČNÍ PŘÍLOHA

Cizinci: nedoceněný kapitál

TOMÁŠ URBAN

Podnikatelé i zaměstnanci z řad cizinců zvyšují konkurenceschopnost Česka, zaplňují díry na trhu a pracovní místa, ve kterých často místní podnikateli a pracovníci neumějí nebo nechťejí. Česká veřejnost ale přinos migrantů uznává spíš nechtě a stát cizince vnímá jako čistě ekonomický nástroj.

„Pozvali sem pracovní sílu – ale přišli lidé,“ vystihuje ukrajinský podnikatel Ivan Voloshyn paradox, s nímž se potýkají úředníci a ekonomové, kteří v zahraničních pracovnících vidí jen pracovní sílu přesouvatelnou sem a tam přes hranice podle momentálního stavu ekonomiky. Toto pojetí ale odporuje realitě: velká část cizinců se tam, kde pracuje, nakonec i usazuje. Odporuje ale i vládní Koncepci integrace cizinců, která klade důraz na začleňování migrantů do společnosti.

Voloshyn patří mezi středně velké podnikatele. Podnikat začal v Česku v 90. letech. „Studoval jsem a při tom si vydělával na stavbách a úklidem. Pak jsem si udělal číšnický a barmanský kurz. A nakonec jsem zkusil mezinárodní obchod, který dělám dodnes,“ popisuje podnikatelský příběh, který v různých obměnách prožilo podle odhadu asi pět tisíc jeho krajanů. Ukrajinský podnikatelé dnes v Česku vlastní developerství firmy, hotely, penziony, administrativní budovy a mají zastoupení v řadě firem. Najdete je v nových satelitních městech, mají tu rodiny a jejich děti tu chodí do školy. „Dvacet let tu tvrdě pracovali, takže nějaký výsledek musí být vidět,“ říká Voloshyn, který se zaměřuje na obchod se surovinami a polofabrikáty.

Ukrajinský dělník postavil velkou část novostaveb, ve kterých dnes Češi bydlí. Lidé si zvykli chodit do vietnamských večerek, nakupovat levný textil i auta, jejichž cenu pomáhají snižovat mongolští dělníci. Podnikání a zaměstnávání cizinců na území České republiky přesto za nežádoucí považuje podle pravidelného průzkumu CVVM asi polovina respondentů. Při tom už to dávno není okrajový jev. Podle informací Svazu průmyslu a dopravy ČR se odhaduje, že čtvrtina všech

Migranti v Česku pracují v mnoha kreativních profesích

FOTO DAVID KUMERMANN

podniků v ČR je vlastněná cizinci nebo má zahraniční účast. „O důležitosti zahraničních společností v ČR hovoří mimo jiné fakt, že 75 % českého vývozu co do objemu tvoří právě ony,“ říká tiskový mluvčí svazu Milan Mostyn.

Český úspěch Vietnamců

Závratnou kariéru nastartovala v 90. letech i řada Vietnamců. „Vietnamci vidí tradičně v obchodu nejšetrnější možnost obživy,“ říká vietnamský student ekonomie s českým občanstvím Pham Quoc Loc. Na český trh Vietnamce přivedly sociální a historické vazby mezi Českem a Vietnamem a vidina výdělků mnohonásobně převyšujícího příjmy ze stejné činnosti v rodné zemi.

Vietnamští podnikatelé dnes v Česku provozují několik velkých podniků, obchodních sítí i továren. Mezi nejznámějšími je Sportisimo

se sítí více než 60 obchodů se sportovním oblečením, Velta Plus dodávající tabák i do kutnohorského Philip Morris nebo firma Epiag Lofida vietnamského podnikatele Hua Loi

Vietnamští podnikatelé dnes v Česku provozují několik velkých podniků, obchodních sítí i továren. Mezi nejznámějšími je Sportisimo se sítí více než 60 obchodů se sportovním oblečením.

Ngyuena, která už zachránila před krachem několik značek tradiční manuální výroby českého porcelánu. Největší doménou vietnamských obchodníků je ale maloob-

chod, od prodeje na stáncích až po kamenné obchody.

Raketový nárůst zaznamenaly v posledních letech vietnamské večerky: „Dnes je jich 7 až 8 tisíc, ještě před třemi lety jich bylo tak do tisíce,“ popisuje nový trend Nguyen Ngoc Duc, zástupce svazu vietnamských podnikatelů v České republice. Úspěšný model večerek je postaven na rodinném podniku. Zatímco manželka prodává, manžel zajišťuje zboží, vyhledává slevy na internetu a objíždí velkoobchody. A ty se snaží novým zákazníkům vyjít vstříc. Například velkoobchod s potravinami Makro zřídil novou pozici poradce pro asijské a vietnamské zákazníky a svoje katalogy začal vydávat ve vietnamštině.

Migranti jsou nadprůměrní

Lidé, kteří se odhodlají odjet vydělávat peníze do cizí země, většinou

disponují nadprůměrnými kvalitami, jako je píle, vůle a odhodlaní.

„Migrant překonává řadu handicapů, nezná prostředí a jazyk, nemá rozvinuté sociální sítě. Aby se prosadil, musí napnout síly a být lepší než místní populace,“ vysvětluje jeden z našich předních expertů na migraci Dušan Drbohlav, vedoucí katedry sociální geografie a regionálního rozvoje Přírodovědecké fakulty Univerzity Karlovy. „Tohle vědí tradiční imigrační země jako USA nebo Austrálie, které tento potenciál umí využít,“ dodává Drbohlav.

Česko, které se pomalu vzpamatovává z hospodářské krize, ale jako hlavní prioritu vidí příchod cizinců do země co nejvíce omezit a regulovat jej striktně podle momentální situace na trhu práce.

Pokračování na straně II

Budme rádi za rozdíly

MASHA VOLYNSKY

EDITORIAL

Když jsem se přistěhovala do Prahy, bydlela jsem na Žižkově blízko Ohrady. V naší ulici stály vedle sebe bioobchod, vietnamská zelenina, večerka patřící ukrajinskému páru a obchůdek s pivem a salámem U Karla. Za rohem si otevřeli další večerka Pákistánci. Tato různorodost mě bavila a pravidelně mi zpříjemňovala cestu na tramvaj. Byla pro mě připomínkou New Yorku, který mám ráda právě díky jeho různorodým obyvatelům. Ale nejen to. Díky ní jsem jednoduše sehnala koření na přípravu dobrého indického jídla nebo ruské sladkosti. I proto mě stále překvapuje, jak málo pozitivních zpráv o lidech pocházejících z jiných zemí se k Čechům dostává.

V této příloze jsme se rozhodli běžný mediální obraz cizinců doplnit a na následujících šesti stranách vám je představit jako lidi, kteří českou společnost především obohacují. Nejenom tím, že pocházejí z jiné země, ale především svými aktivitami a příběhy. Přicházejí sem dělníci, ale také umělci, lékaři, učitelé, podnikatelé nebo kadeřníci. Pracují v různých odvětvích a svým českým spolupracovníkům, jak vyplývá z naší ankety, zejména rozšiřují obzory.

Autorka mnoha textů a fotografií v příloze jsou sami cizinci. Dát jim slovo je podle nás nejlepší odpovědí na množství předsudků a špatných zpráv o životě migrantů v Česku.

Migrační politika se v poslední době zpřísňuje. Ve snaze zbavit se problémů spojených s migrací se zavádějí opatření, která omezí příchod nových migrantů a znepříjemní život těm, kteří u nás již žijí. Byla by škoda, kdybychom nemohli využít výhod různorodé společnosti, pokud by se cizinci žijící u nás odstěhovali „o dům dál“ nebo se do Česka vůbec nevydali.

Autorka pracuje v Programu migrace společnosti Člověk v tísni

Bariéry padají při osobním setkání

MASHA VOLYNSKY

Některí Britové přistěhovalci dnes nemají rádi, protože je neznají osobně,“ je přesvědčena **Nazek Ramadan**. Žena původem z Libanonu řídí sdružení stovek migrantů, kteří se nebojí dialogu s většinou společností. Ve Velké Británii žije již šestadvacet let.

Proměnil se nějak za tu dobu, co žijete v Británii, postoj veřejnosti k imigrantům?

V 80. letech byli uprchlíci často vnímáni se sympatiemi. Velká část lidí se na ně dívala jako na bojovníky za svobodu v despotických režimech. A tomu odpovídaly i vstřícnější zákony. Žadatelé o azyl mohli začít pracovat už po šesti měsících po příjezdu do země. Migranti byli také státem

více podporováni, snadněji sháněli práci i ubytování. Změnilo se to, myslím, s nástupem Margaret Thatcherové. Ta se jako první vrcholná politička vůči migrantům vymezila velmi negativně. Rekla tehdy, že Británie je zaplavená cizinci. Migrační politika se od té doby začala zpřísňovat. Začala se zavádět omezení a v posledních letech prošlo mnoho restriktivních imigračních zákonů. Teď je situace pro přistěhovalce velmi špatná.

Je Británie opravdu „zaplavená“ cizinci?

Tato země migranty potřebuje. Zdravotnictví, služby, pohostinství, zemědělství jsou na jejich práci závislé. Migranti zaplňují pracovní místa, která místní odmítají. V Londýně například uklid vykonávají ze sedmdesáti procent cizinci. Nejedná se jen o nekvalifikované

Nazek Ramadan

FOTO MULUGETA TEKLEMARIAM

profese. Každá druhá zdravotní sestra je zahraničního původu, ale i jeden ze čtyř lékařů. Britský vzdělávací systém má nedostatky a ve výsledku Británii chybí i kvalifikovaná pracovní síla.

Jaký je postoj zaměstnavatelů?

Zaměstnavatelé většinou vnímají migranty jako dřívce a často raději berou do práce je než rodilé Brity. Politici se teď tohle snaží zvrátit, chtějí přimět firmy, aby zaměstnávání cizinců omezily či úplně opustily. Těm se do toho ale moc nechce. Myslí si, že stát měl do kvalifikace Britů více investovat, že to není jejich starost.

Založila jste v Londýně neziskovou organizaci a nazvala ji Migrant Voice, „Hlas migrantů“. Proč?

Pokračování na straně V

Z OBSAHU

As-salamu alajkum!

Zájem o arabskou a arabskou kulturu v České republice dokazuje i jazyková škola Chimy Youssef II

V Česku, ale na cestě dál

do Evropy
Česko není pro zahraniční umělce dost světové III

Investuj pět milionů. Jinak nic

Získat podnikatelské vízum bude pro cizince opět o něco těžší IV

Rodina: u vědců cizinců problém

Byrokracie ztěžuje život odborníkům ze zahraničí, kteří u nás působí V

Americký sen po česku

Příběh odvážné mongolské dívky Undry Dorjzundui V

Vysíláme Crossings,

naladte si nás!
Nový pořad Radia Wave se zabývá migrací VI

Čím dál víc Čechů je rádo, že tu jsme

Vietnamci tradičně vidí v obchodu perspektivní a dostupnou formu obživy, a kdo může, pouští se do obchodování,“ říká **Pham Quoc Loc**, student aplikované informatiky na VŠE v Praze. I on se již kromě studia začíná věnovat podnikání.

Pomáháš navazovat obchodní vztahy mezi Čechy a Vietnamci. Je taková spolupráce častá?

Rekl bych, že poměrně dost a čím dál víc se rozvíjí. Dvacet pět procent zákazníků tržnice SAPA jsou podle mého odhadu Češi. Levné asijské zboží mnohým z nich pomáhá udržet se na trhu.

Jaký je hlavní recept na úspěch vietnamských obchodníků?

Věnuji se obchodu od rána do noci a neustále se pídím po zboží za dobrou cenu.

Proč jsou Vietnamci tak obchodně zdatní?

Ve vietnamských rodinách převládá tradičně přesvědčení, že obchod je dobrým zdrojem obživy. Každý, kdo může, se do něj pouští. Někdy je to ale na úkor kreativity. Všichni se vrhají jedním směrem, za příslibem sice pomalejšího, ale jistého zisku. A to, že se tolik obchoduje, asi nakonec udělalo z Vietnamců dobré obchodníky. Ve Vietnamu můžete vidět pětikilometrovou ulici a na ní jeden obchod nalepený vedle druhého. To znamená vysokou konkurenci.

Oceňují podle tebe Češi dostatečně vietnamské obchodní kvality a to, co Česku přináší?

Potkávám i lidi, kteří se na vietnamskou podnikavost dívají záporně, ale myslím si, že čím dál víc Čechů je rádo, že tu jsme.

Jitka Polanská, Program migrace společnosti Člověk v tísni

As-salamu alajkum!

O arabštinu a arabskou kulturu je v České republice zájem

Když Syřanka Chima Youssef přijela před devíti lety do Česka, byla bezradná. Nemluvila česky a místním zvyklostem nerozuměla. Dnes vlastní jazykovou školu, která českou a arabskou kulturu sblíží. Češi se zde učí arabsky, Arabové česky. Pořádají se tu i workshopy o arabské kuchyni a kultuře.

ALINA KHAIRULINA

Když studenti vstupují do třídy, pozdraví: „As-salamu alajkum.“ „Wa alajkumu s-salam,“ odpoví lektor a začíná hodina. V místnosti to ale nevydává jako ve škole, spíše jako v nějakém klubu: na zemi leží koberec, krabičky s orientálními vzory, stěny jsou pomalované arabským písmem, jsou tu obrázky a fotky, které si Chima přivezla ze Sýrie. Na policích leží spousta knih o arabské kultuře, náboženství, tradicích a samozřejmě o arabštině.

Arabštinu začala Chima učit téměř okamžitě po svém příjezdu do České republiky v roce 2002. „Brzy jsem pochopila, že tu je o můj rodný jazyk zájem,“ říká. O dva roky později spolu s bývalým českým manželem otevřeli v Praze vlastní jazykovou školu Arabesque. V současnosti tu pracují tři stálí a čtyři externí lektori.

Arabesque učí kromě arabštiny také perštinu nebo turečtinu. Nejvíce zájemců je ale o arabštinu. Marie Galuzina od letošního roku studuje egyptologii na FF UK, a arabštinu

Pamatuju si, jak to pro mě bylo ze začátku těžké, žádné kurzy češtiny na základě arabštiny tu tehdy nebyly,“ říká Chima Youssef

FOTO MULUGETA TEKLEMARIAM

tedy použije ve své budoucí profesi. Několik studentek se například zabývá orientálním tancem. Ve škole se vyučuje i čeština a angličtina pro arabsky mluvící studenty. „Pamatuju si, jak to pro mě bylo ze začátku těžké. Žádné kurzy češtiny na základě arabštiny tu tehdy nebyly,“ říká Chima výbornou češtinou.

Zdrojem příjmů školy je prozatím jen kurzovní, které ale náklady na další rozvoj školy nepokryje. Chima se proto porozhlíží po dalších zdrojích financování: „Nestačí jen dobře vyučovat, potřebujeme i dobrý marketing a v tom má náš tým rezervy,“ odhaluje, na co by se teď chtěla ve své práci zaměřit. Škola nyní hledá do týmu člověka, který rozumí grantové problematice a zároveň se zajímá o arabskou kulturu. Cílem je udělat ze školy jazykové a kulturní centrum s orientální atmosférou.

Nejen jazyk, ale i kultura

Ve škole již teď neprobíhá jen výuka jazyků. Každé dva týdny jsou zde volně přístupné přednášky o životě, vztazích, rodině a kultuře v arabském světě, nepravidelně vypisujeme workshopy zaměřené na arabskou kuchyni nebo i vzhled. „Profesionální vizážistka původem z Alžíru odhaluje zájemcům kouzla líčení v arabském stylu a předvádí arabské vůně a oblečení,“ vysvětluje Chima Youssef. „Když se člověk učí arabštinu, zajímá se i o arabskou kulturu,“ dodává.

Kromě toho, že je majitelkou školy, už rok Chima Youssef pracuje pro neziskovou organizaci InBáze Berkat. Jako kulturní mediátorka asistuje arabsky mluvícím migrantům při jednání s úřady. „Je to postavené na tom, že si migranti pomáhají navzájem. A když můžu s něčím pomoci, proč ne?“ dodává.

Autorka studuje obor Sociální práce na Evangelické teologické fakultě UK

Cizinci: nedocenený kapitál

Dokončení ze strany I

Od roku 2008 klesl počet vydaných pracovních víz pro Vietnamce a Ukrajince o desítky tisíc. Popřítavka po lidech v oborech jako zpracovatelský průmysl a pomocné nekvalifikované práce, které nejvíce zaměstnávají cizince, ale stále o tisícovky převyšuje nabídku. „Na některá místa Češi pracovat nepůjdou, třeba na stavbu za sto korun na hodinu,“ říká Voloshyn. „Některé restaurace a hotely v jižních Čechách měly velké ztráty, protože měly nasmlouvané pracovníky, třeba na úklid a další práce, ale ti pak nedostali víza,“ uvádí příklad.

Nový cizinecký zákon také plánuje striktní omezení vydávání víz za účelem podnikání. Cílem je podle ministerstva vnitra zamezit zneužívání živnostenských oprávnění cizinci, kteří ve skutečnosti pracují jako zaměstnanci. Předseda představenstva Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR Karel Havlíček ale tyto plány kritizuje. „Je to ze základu špatný návrh. Naše ekonomika má být otevřená a podporovat jakoukoliv snahu o podnikání na našem území, bez ohledu na to, o jakého občana se jedná,“ vyjadřuje se k záměru ministerstva, který již schválila i česká vláda.

Je také otázka, zda plánovaná restrikce nezažene některé cizince do ještě podřadnějších a pro ně i společnost nebezpečnějších podmínek. Podnikání a legální práce cizinců funguje i jako samovolná forma jejich integrace. Restrikce, které postihují cizince jako speciální kategorii, jejich integraci naopak brání.

Autor pracuje ve společnosti Člověk v tísni

Na tuhle volnost zatím čekám

NGUYEN THUY DUONG

Mám to štěstí, že jsem žila dostatečně dlouho ve dvou evropských zemích, kde my Vietnamci tvoříme jednu z největších národnostních menšin, v Česku a ve Francii. Můžu tedy srovnávat, jak se na mě a mé krajany dívají Češi a v čem se to liší od Francouzů.

Přestože v Česku žije dnes již druhá, možná i třetí generace přistěhovalců z Vietnamu, většina Čechů si pod pojmem Vietnamec představí trhovce nebo pěstitele trávy a až pak někoho možná napadne, že jejich vietnamský společník též studuje nebo pracují jinde než ve stánku nebo ve večerce. Není divu: v médiích jsme prezentováni jakožto kšeftmani s falešným zbožím, kteří předstírají, že neumí česky. A většina Čechů si vytváří svůj pohled na Vietnamce zejména na základě tohoto obrazu.

Studijní pobyt ve Francii mi umožnil získat v tomto směru nadhled. V Čechách jsem měla neustálou potřebu svému okolí dokazovat, že ne vše, co se o nás říká, je pravda. Vůbec se mi nelíbilo, jak byla práce maloobchodníka ukazována médií jako podřadná či podezřelá, neboť to je i práce mých rodičů, kteří rozhodně nejsou žádní podvodníci ani hloupí analfabeti. Já sama a mnozí mí vrstevníci pamatujeme léta, kdy jsme rodičům vypomáhali na tržnicích. Představujeme snad ty nevzdělané lidi, kteří neumí česky? Tento přezíravý pohled mě vlastně celý život provokoval a určitě přispěl k tomu, že jsem neustále chtěla být co nejlepší, ukázat českému okolí jinou realitu, než kterou vnímalo.

Ale ve Francii jsem pochopila význam slova volnost. Konečně jsem tu sama za sebe a dělám si, co chci, nepronásledují mě předsudky. Navíc vietnamská národní příslušnost vzbuzuje u Francouzů i trochu obdivu. Vnímají nás tady asi takto: „Ach, Vietnam, naše bývalá kolonie, co později porazila i Američany – odvážní lidé. A výborně vaří.“ Vietnamská komunita ve Francii má záklád v generaci exulchodníka ukazována médií jako podřadná či podezřelá, neboť to je i práce mých rodičů, kteří rozhodně nejsou žádní podvodníci ani hloupí analfabeti. Já sama a mnozí mí vrstevníci pamatujeme léta, kdy jsme rodičům vypomáhali na tržnicích. Představujeme snad ty nevzdělané lidi, kteří neumí česky? Tento přezíravý pohled mě vlastně celý život provokoval a určitě přispěl k tomu, že jsem neustále chtěla být co nejlepší, ukázat českému okolí jinou realitu, než kterou vnímalo.

Ale ve Francii jsem pochopila význam slova volnost. Konečně jsem tu sama za sebe a dělám si, co chci, nepronásledují mě předsudky. Navíc vietnamská národní příslušnost vzbuzuje u Francouzů i trochu obdivu. Vnímají nás tady asi takto: „Ach, Vietnam, naše bývalá kolonie, co později porazila i Američany – odvážní lidé. A výborně vaří.“ Vietnamská komunita ve Francii má záklád v generaci exulchodníka ukazována médií jako podřadná či podezřelá, neboť to je i práce mých rodičů, kteří rozhodně nejsou žádní podvodníci ani hloupí analfabeti. Já sama a mnozí mí vrstevníci pamatujeme léta, kdy jsme rodičům vypomáhali na tržnicích. Představujeme snad ty nevzdělané lidi, kteří neumí česky? Tento přezíravý pohled mě vlastně celý život provokoval a určitě přispěl k tomu, že jsem neustále chtěla být co nejlepší, ukázat českému okolí jinou realitu, než kterou vnímalo.

V Čechách jsem měla neustálou potřebu svému okolí dokazovat, že ne vše, co se o nás říká, je pravda

Autorka studuje politologii na Institutu politických věd v Grenoblu

Učíme je i trávit volný čas

Společnost Aviette, za kterou stojí dva mladí Vietnamci, Slovák a Čech, ukazuje, co česká ani vietnamská škola zatím moc nedovedou – že vzdělávání je zábava.

MILAN VIDLÁK

Vietnamská menšina je v České republice již silně etablovaná a ve srovnání s jinými cizinci Čechy celkem dobře přijímána. Přesto se životy obou etnik stále spíše míjejí a stojí mezi nimi obrazná zeď. Není zatím mnoho firem, které by založili Češi s Vietnamci. Jednou z výjimek je společnost Aviette. Nabízí vzdělávací služby cílené především na vietnamské děti a studenty a založili ji před rokem a půl s cílem spojit to nejlepší z asijského a západního světa dva mladí Vietnamci, Slovák a Čech.

Jedním ze sloganů tohoto mezinárodního týmu je „přišel čas na změnu“. „Věděli jsme, že to chceme dělat jinak. Naše, stejně jako vietnamské školství, má problém. Je tu zoufalý nedostatek kvalitních lektorů a rigidní způsob výuky – tady máte slovíčka a tady máte gramatiku,“ říká šéf firmy Bernard Privara, jenž dříve působil i jako lektor kurzů pro vrcholové manažery. „My děti učíme tak, že je necháme objednat lektoru nebo probíráme chatové výrazy, aby se jim lépe hrály online hry. Když umí tohle, postupně se doučí i to ostatní, aniž by si to vůbec uvědomovaly.“

Kromě angličtiny, o kterou je mezi mladými Vietnamci největší zájem, a češtiny Aviette zájemce připravuje na přijímací zkoušky. Pro vietnamské rodiče je největší prioritou, aby se jejich dítě dostalo na kvalitní gymnázium a na univerzitu. Aviette nabízí i kurzy doučování.

Funguje čistě na komerční bázi. „Klienti si našich služeb váží a jsou ochotni za ně platit. Nás to nutí o ně dobře pečovat. Navíc pokud je něco zdarma, Vietnamci tomu obvykle moc nevěří,“ říká Jiří Bosák, který má na starosti marketing.

Ve srovnání s českými studenty dosahují mladí Vietnamci ve škole v průměru lepších výsledků, chytřejší ale podle Bosáka nejsou. Proč jsou tedy Vietnamci v Česku tak úspěšnější? „Podle mě mají mnohem větší odolnost vůči nudě. Dokážou sedm dní v týdnu prodávat v prodejně a nic to s nimi nedělá. To se ale mění. Když pozorují některé naše studenty, vidím, že u nich to již tolik neplatí. Ti už mají potřebu, aby je věci bavily a zajímaly.“

Aviette tak trochu supluje zkontrovaně české školství, jež navíc stále vůbec nepočítá se začleňováním lidí z jiných kultur. Co ale Bernard, Jiří, Viet Cuong a Le Anh původně neplánovali, je, že často svým klientům nahrazují i rodinu. Pro jejich rodiče, kteří zažili ve Vietnamu válku, je totiž nejdůležitější zabezpečit rodinu materiálně, a tak pracují od rána do večera a svým dětem se nevěnují. Ty tak do Aviette chodí i mimo kurzy, aby si s někým mohly popovídat o svých problémech. „Pořád nás žádají o nějaké akce nebo výlety, chtějí s námi trávit volný čas. Samy si ho nějak vyplnit nedovedou,“ dodává Bernard Privara.

Autor je novinář

Jiří Bosák, jeden ze zakladatelů Aviette

FOTO VLADIMIR KRYNYTSKY

Vtipy o muslimech nemusím

Chybějící lékaře v České republice nahrazují cizinci

EVA HNÍKOVÁ

Když poprvé uslyšel v metru „ukončete výstup a nástup, dveře se zavírají“, myslel si, že se česky nikdy nenaučí. Začátky nebyly jednoduché. Během půl roku absolvoval Mariwan Majid pocházející z Kurdistánu rychlokurz češtiny a pak v češtině studoval medicínu. Nakonec vše zvládl a už jedenáctým rokem pracuje v Praze jako kardiochirurg, nyní v Nemocnici Na Homolce.

„Pacienti oceňují, že s nimi o léčbě hovořím,“ zdůrazňuje Mariwan Majid. Tím většina doktorů v Česku neztrácí čas. „Můj původ zatím nikomu nevařil,“ říká dále lékař, který vcelku dobře vychází také s kolegy. Dotýkají se ho však časté narážky na islám. „Kolegové si zřejmě myslí, že jsou vtipní. Když to ale slyšíte několik let, je to spíš trapné,“ podotýká muslim z Kurdistánu.

Na negativní reakce pacientů si nestěžuje ani zubařka Diana Ursachi pocházející z Moldávie. Má dvě ordinace v Podkrkonoší, jednu v Hostinném a druhou v Roztokách u Jilemnice. „Všichni jsou zatím spokojeni,“ říká Diana Ursachi s tím, že při studiích v Praze pravidelně slyšela narážky na svůj původ.

Ukrajinci, ale i Mauretánci

V Česku pracuje asi 42 tisíc lékařů, z toho asi 2300 přišlo z ciziny. „Většinou ale nemají své ordinace a pracují v nemocnicích. A některé, zvláště ty u hranic se Slovenskem, jsou na nich hodně závislé,“ říká Michal Sojka z České lékařské komory.

Slováků je ostatně mezi lékaři-cizinci většina, asi osmdesát procent. „Následují lékaři ze zemí bývalého Sovětského svazu, z Ukrajiny, Ruska, Běloruska či Arménie,“ vyjmenovává Sojka. Početnější zastoupení má také Izrael a Jemen, v Česku ale pracují i lékaři z Mauretánie, Nového Zélandu, Jordánska, Číny či Švýcarska. Zpravidla však jde o ty, kteří se sem přišli či přivdali.

A proč míří lékaři z ciziny právě do Česka? Slováky přivádí jazyková i geografická blízkost. Lékaři z dalších zemí mají k Česku většinou určitý osobní vztah nebo tady studovali. To je ostatně i případ Diany Ursachi, které přišla v roce

V Česku pracuje 2300 lékařů z ciziny. Jedním z nich je Mariwan Majid z Kurdistánu. FOTO VLADIMIR KRYNYTSKY

2000, když jí bylo osmnáct. Spolužák jejího otce tady měl na studiích syna, a tak sem rodiče poslali i ji. „Zpočátku se mi hodně stýskalo po domově,“ vzpomíná. Po přípravném ročníku češtiny, za který musela její rodina zaplatit, nastoupila v Praze na stomatologii. Tu už studovala v češtině a tudíž za stejných podmínek jako zdejší studenti – nemusela platit žádné školné.

Na vládní stipendium do Olomouce

Kromě zatím bezplatného studia v češtině nabízejí lékařské fakulty ještě programy v angličtině. „Studium všeobecného lékařství vyjde ročně na 9500 eur, stomatologie na 11 800 eur,“ uvádí Radek Palaščík z Univerzity Palackého v Olomouci. Na tamní lékařské fakultě je téměř každý třetí student cizinec. V češtině studují přes tři stovky Slováků, jeden Ukrajinec a jeden Uzbek. V placených programech dominují studenti z Malajsie. „Jejich stu-

dium je hrazeno vládním stipendiem,“ vysvětluje Radek Palaščík.

A podobně jsou na tom další školy. „Patnáct procent všech studentů na Masarykově univerzitě je ze zahraničí. Jejich počet neustále narůstá,“ uvádí Petra Polčáková z tiskového odboru univerzity. Nejvíce studentů z ciziny (až třetinu) najdeme právě na lékařské fakultě. „Kromě Slováků k nám nastupují hlavně občané Ruska, Portugalska či Ukrajiny,“ říká Polčáková.

Po skončení magisterského programu často pokračují v Česku v doktorátu nebo nastupují do fakultních nemocnic. „Studenti z ciziny jsou pro fakultu přínosem. Díky větší konkurenci se vytváří kvalitnější prostředí a roste mezinárodní prestiž univerzity,“ myslí si Petra Polčáková. S tím souhlasí i Radek Palaščík.

A spokojeni jsou ostatně i lékaři, co vystudovali v Česku. „Líbí se mi tady úplně všechno,“ říká s úsměvem Diana Ursachi a dodává, že už se tady cítí doma.

Kdy může lékař z ciziny začít pracovat v ČR?

Kdy může lékař z ciziny začít pracovat v ČR?

Pokud získal odbornou vzdělání v Evropské unii, postačí, když požádá o jeho uznání. Musí také prokázat bezúhonnost a schopnost komunikovat v češtině. Jestliže se vzdělával jinde, skládá aprobační zkoušku. „Má čtyři části. První a druhou tvoří písemný test ověřující odbornost a znalost zdejšího systému zdravotnictví,“ vyjmenovává Vlastimil Sršeň, mluvčí ministerstva zdravotnictví. „Trojka“ testuje praktické dovednosti, čtvrtá část je ústní – prověřuje odbornost i znalost jazyka.

nou praxi. Nakonec ale díky spolupráce ze studií sehnala jinou praxi.

A časem se před ní otevřela možnost mít vlastní ordinaci. „Při výběrovém řízení se probíralo hodně věcí, můj původ ale nikdo neřešil,“ říká Diana Ursachi.

Manželku poznal u pitevního stolu

A jak se do Česka dostal již zmíněný Mariwan Majid? Na jeho rodné město Halabža na severu Iráku zaútočili v roce 1988 vojáci Saddáma Husajna chemickými zbraněmi, zemřelo až pět tisíc lidí. Následně vypuklo povstání a sever země se osvobodil. „Část mladých měla možnost jít studovat do zahraničí. Já jsem se v roce 1992 s pomocí Kurdského kulturního střediska v Paříži dostal do tehdejšího Československa,“ vzpomíná Mariwan Majid.

Protože v Iráku začala válka, domů se po studiích nechystal. Uvažoval spíše o odchodu dále na západ. Ale ještě než dokončil školu, čekal dítě s Českou. „Seznámili jsme se u pitevního stolu,“ popisuje Mariwan první setkání s budoucí manželkou. Hned po skončení školy začal pracovat jako kardiochirurg v Praze ve vinohradské nemocnici. „V poledne jsem udeřil poslední státnici a v jednu odpoledne už jsem operoval,“ rekapituloje začátek své kariéry v Česku Mariwan Majid.

Autorka je redaktorka Lidových novin

ANKETA

Jak se vám spolupracuje s kolegy původem z jiných zemí?

Šárka Zikánová, Ústav formální a aplikované lingvistiky, Matematicko-fyzikální fakulta UK

Nevnímám je primárně jako cizince, jsou to prostě kolegové a jsou každý jiný. Pracuji tu Rusové, Vietnamci, Pákistánci a Indové. Pocházejí z jiné odborné tradice a mohou nás naučit něco, co se dělalo u nich. A mimo odbornou stránku? My Češi rádi popisujeme recepty z jiných kuchyní nebo se chodíme dívat, jak se slaví jiné národní svátky. Lidé odjinud tu nemají širší rodinu, takže ji tak trochu pro ně vytváříme. Hodně z nás někdy pobýlo v zahraničí, takže si umíme představit, jaké to je.

Ladislava Bauerová, mezinárodní finanční zpravodajství Bloomberg News

Pracuji s Američany a Kanaďany a je tady hodně uvolněná atmosféra. Samozřejmě žádné vyprávění, ale ani tykáni – mluvíme většinou anglicky. Takže to je jedna bariéra, která odpadá. Moji kolegové cizinci místnímu kontextu dobře rozumějí, žijí tu už léta, mají tu rodinu. Na práci s cizinci je dobré, že se člověk pořád učí. Mně to například pomáhá nezakrmit v angličtině. Jsem ráda, že mohu denně konfrontovat českou realitu s realitou cizinců, přináší to větší rozhled.

Eva Dohnalová, občanské sdružení InBáze Berkat

Poskytujeme poradenství cizincům, a jejich přítomnost v týmu je tedy velmi žádoucí až nezbytná. Díky nim máme důvěru našich klientů i potřebné kompetence. Naše sociální oddělení je více než z poloviny tvořené lidmi z Mongolska, Sýrie, Vietnamu, dvě kolegyně pocházejí z Běloruska. Většina z nich tu nežije déle než pět let. Nevýhodou je, že mnozí ještě nepišou dobře česky a nevyznají se moc v administrativě projektů, která tím pádem leží více na české části týmu. Ale to je jen otázka času. Přítomnost lidí z jiných kultur je pro mě zpestření i zábava: dozvídáme se, jací my Češi jsme.

Tomáš Kadlecěk, společnost DHL Česká republika

V DHL pracuji lidé z celého světa. Práce v prostředí kulturní rozmanitosti je zajímavý zážitek. Umožňuje mi to vidět i řešit problémy v komunikaci jinak, realističtěji, než jak jsem to znal z médií. Nicméně vyžaduje to i více snahy o sebeobslahu. Studuje jazz a hraje na bicí. Do Česka se dostávala s obtížemi – o vízum žádala pětkrát. Ted je tu spokojená, ale v budoucnu by chtěla odjet do Německa. Podle ní je tam víc šancí „se najít“. A její plány nejsou výjimka. Na rozdíl od předchozí generace umělců migrantů Lena, Světa a jejich vrstevníci nepočítají s tím, že by se v Česku usadili. Roli hraje blízkost umělecké metropole Berlína, byrokratické překážky, ale i uzavřenost mnohých Čechů.

Jiří Bosák, vzdělávací společnost Aviette

V našem týmu je jen jeden Čech. Kromě mě ho tvoří dva Vietnamci a Slovák. Je to hodně obohacující. Česká firemní kultura je o něco individualističtější a méně hierarchicky budovaná než ta vietnamská. Vietnamská kultura je více kolektivní a klade důraz na budování osobních vztahů. Než se na něčem dohodnou, musí se jít párkrát na večeři. Mně to přijde hezké a lidské. Vztahy mají důležitou roli a mně vyhovuje, když se pracovní a osobní vztahy prolínají.

V Česku, ale na cestě dál do Evropy

Zahranční umělci z různých koutů světa přicházejí do Česka studovat, ale na rozdíl od vlny z devadesátých let se tu nechtějí usadit. Česko pro ně není dost světové.

OLGA SVITÁKOVÁ

Natalie a Alexander Kozlovi pocházejí z Ukrajiny, ale seznámili se na Vysoké škole umělecko-průmyslové v Petrohradě. Alexander je úspěšný restaurátor českých barokních soch, avantgardní malíř a pedagog, Natalie maluje obrazy a hlásí se k nové vlně surrealismu. „Mnozí kamarádi chtěli odjet do Ameriky, ale nám byla bližší tahle země,“ říká Alexander. Česko se stalo druhým domovem také pro ruského houslistu Alexandra Shonerta. Začátky, jak říká, nebyly lehké – Česko má svých houslistů dost. Shonert se ale nakonec prosadil a nyní již jako český občan reprezentuje v zahraničí Českou republiku.

Dalším příslušníkem této vlny ruskojazyčných umělců je designér a herec Vladimír Benderski. Impozantní muž s oholenou hlavou pochází z Ukrajiny, studoval architekturu a design v Izraeli a život mu změnila cesta do Indie, kde přešel k buddhismu. Poté se rozhodl prodat své designérské studio a odjet někam daleko. Volba padla na okolí Karlových Varů, kde si nakonec koupil domek.

Zůstanou? Také Světa Silich a Lena Lobanova asi půjdou za lepšími.

„Rodiče říkali, že je to tady hezké. A bylo to levné,“ říká Vladimír, který v sobě v Česku objevil divadelníka. Je vítězem několika českých divadelních přehlídek a pořádá vlastní představení v hebrejštině a češtině.

Umělecké školy lákají

Během devadesátých let přišlo do Prahy mnoho umělců ze zemí bývalého Sovětského svazu. V České republice hledali evropský kontext v přívětivém slovanském hávu. Mnohé umělce donutily k odchodu špatné materiální podmínky. To se týká například ruských a ukrajinských ta-

nečníků, z nichž mnozí teď působí v českých divadlech. Ale současné Česko se hemží i mladými umělci z různých koutů světa. Přicházejí a hledají své umělecké já. Praha je pro ně lákavá svou malebností i stovkami galerií, divadel i ateliérů. A dobrou tradici uměleckých škol.

Nejvíce představitelů této „art-generation“ přijíždí právě kvůli studiu. „Nejpopulárnější obory pro cizince jsou grafický design a vizuální komunikace, filmová a televizní grafika a fotografie,“ říká Lucie Belinová, šéfká zahraničního oddělení Vysoké školy umělecko-průmyslové.

FOTO VLADIMIR KRYNYTSKY

Na VŠUP studuje skoro dvacet procent cizinců, ale většinou jde o stáže v rámci programu Erasmus nebo krátkodobé výměny mezi univerzitami. Někteří mají vládní stipendium, pár si jich studium platí. Aby mohli studovat zdarma, musejí projít přijímacími zkouškami v češtině.

V akademickém roce 2009/10 studovalo na českých uměleckých vysokých školách v průměru kolem deseti procent cizinců a u hudebních oborů číslo roste až na čtrnáct procent. Na pražské DAMU je aktuálně padesát pět zahraničních studentů. Kromě třiceti tří Slováků akademii na-

vštěvuje i pět Poláků, čtyři Srbové, dva Bělorusové, jeden Brazilec, Japonka, Litevka, Francouz, Vietnamec, Kanaďanka, Ukrajinka, Němec, Slovinec, Belgičanka, Bosňák a Korejka. Z běloruského hlavního města Minska je Světa Silich. Věnuje se loutkoherectví, které se v její zemi nevyučuje. „Přijela jsem do Prahy nadšená filmy Jana Švankmajera,“ říká Světa.

Z Prahy do Berlína

Její spolubydlící Lena Lobanova je hudebnice a přijela v červnu ze Syktyvkaru v autonomní Republice Komi, která je součástí Ruské federace. Studuje jazz a hraje na bicí. Do Česka se dostávala s obtížemi – o vízum žádala pětkrát. Ted je tu spokojená, ale v budoucnu by chtěla odjet do Německa. Podle ní je tam víc šancí „se najít“. A její plány nejsou výjimka. Na rozdíl od předchozí generace umělců migrantů Lena, Světa a jejich vrstevníci nepočítají s tím, že by se v Česku usadili. Roli hraje blízkost umělecké metropole Berlína, byrokratické překážky, ale i uzavřenost mnohých Čechů.

Berlín jako uměleckou Mekku a velké lákadlo pro lidi všech kreativních profesí popisuje i americký fotograf Kurt Vinion, který do Prahy přijel právě odtamtud. „V Berlíně je jiná atmosféra, je tam cítit větší svoboda a pro umělce je tam více možností,“ říká Vinion. „Doufám, že se Praha taky dostane na stejnou úroveň.“

Autorka je spolupracovnice redakce ruskojazyčných novin Pražský telegram

Češi objevují vietnamskou kuchyni

V posledních dvou třech letech pozoruhodně roste zájem o vietnamskou kuchyni, byť je tento trend zatím patrnější hlavně ve větších městech.

KATEŘINA LÁNSKÁ

Nemusíte být zrovna vyznavači asijské kuchyně, abyste ocenili tu vietnamskou. I přes exotické ingredience mají totiž střeoevropská a vietnamská kuchyně mnoho společného. „Základ našich jídel je hovězí, vepřové a kuřecí. Myslím, že dříve jsme byli trochu ve stínu čínské kuchyně, postupně se to ale mění. Velkou roli v tom hrají blogy a internetová fóra, na kterých si lidé povídají o jídle,“ vysvětluje Mai Huong Nguyen, studentka vysoké školy, která s kamarádkou Thuy Duong Trinh nedávno spustila kulinařní blog, nazvaný Viet Food Friends.

Ještě před pěti lety bylo jediným místem, kde jste si mohli v Praze dát autentickou vietnamskou kuchyni, dobře ukryté bistro v Holešovické tržnici. Další možností byl výlet do zákoutí libušské tržnice Sapa, o které se toho ale mnoho nevědělo. Zvědavci vyrážejících do Sapy za kulinařními zážitky ale stále přibývá a nastupující vlnu obliby vietnamské kuchyně potvrzují i nová bistra v centru Prahy.

Cizí chutě někdy překvapí

„Myslím, že hraje roli i to, že k vietnamské kultuře cítíme dluh. Vietnamci tu žijí mezi námi už dlouho, ale my jsme se přitom ještě ani nepřehoupli přes tykáni prodejčům večerek a vtipky o psech v jídle,“ říká Martin Kuciel alias pan Cuketka, který o vietnamském kulinařském umění napsal ne jeden článek na svůj foodblog. „O vietnamské komunitě toho víme děsně málo a právě kuchyně je už tisíce let nejlepší cesta, jak to změnit. Jídlo je jen začátek.“

„Od našich českých kamarádů máme mnoho kladných reakcí na jídla. která jsme pro ně občas připravovali, a proto jsme se rozhodly zpřístupnit naši kuchyni i dalším Čechům,“ vysvětluje Thuy Duong Trinh, proč na jaře už jako Viet Food Friends společně s Mai Huong Nguyen kontaktovaly pana Cuketku a komunitu kolem projektu Scuk.cz, který originálním způsobem vytváří

Bistro Pho Vietnam na náměstí Jiřího z Poděbrad otevřelo svému podniku stránky na sociální síti Facebook

FOTO LN - JINDŘICH MYNÁŘIK

Jídlo: cesta k jiné kultuře

Mlsná kavka má ráda místní suroviny

„Je přirozené vařit z toho, co zrovna roste v danou dobu a na daném místě,“ říká Filip Kavka Smiggels. Podle tohoto konceptu vede také svou karlínskou vegetariánskou restauraci Mlsná kavka: „V Nizozemsku se už od sedmdesátých let snažili farmáři rozšiřovat druhy lokálních plodin, takže třeba prodávat méně než 18 druhů jablek pro ně bylo potupou. To v Česku komunismus zarazil,“

dodává. Mlsná kavka láká na kvalitní a vynalézavou kuchyni mezinárodní inspirace. „Čtyřikrát do roka máme nová jídla podle sezony,“ říká Filip. Aktuálně tedy můžete ochutnat dýňovou polévku nebo blanšírovaný fenykl, jako hlavní chod pórkový timbálek z vajec, pórku, goudy a omáčky z líšek a na závěr si dopřát fair-trade kávu a lívaněčky s jablky. Sám šéfkuchař se údajně kolem sporáku točí už od svých pěti let. Cateringové služby začal dělat už v Nizozemsku. Pak se přestěhoval za svou ženou do jejího rodného Česka, které si zamiloval už jako malý kluk: „Táta byl učitel zeměpisu a měl krásné atlasy. Československo se mi líbilo ze všeho nejvíce. V šesti letech jsem věděl lépe, kde jsou Pardubice, než kde je Brusel. A opravdu jsem se tu pak cítil jako doma od prvního dne.“ V nabízení cateringu pokračoval i v Praze při otcovské dovolené, dokud nenarazil na svého budoucího obchodního partnera. Občanské sdružení Green Doors chtělo otevřít tréninkovou restauraci, chráněné prostředí, kde by mohli pracovat lidé, kteří onemocněli nějakou duševní chorobou. A tak se

společnými silami zrodila Mlsná kavka.

Malé Mexiko na pražských Vinohradech

„Podáváme lidem to nejzemitější mexické jídlo, stejně jako las adelitas – ženy, které doprovázely své muže v boji během mexické revoluce,“ vysvětluje Fernando Larios název restaurace a fotografie žen na stěnách podniku. Vinohradskou restauraci vlastní spolu s dalšími třemi Mexičany, kteří do Česka přijeli za láskou, prací nebo studiem a již zde zůstali. Současný šéfkuchař Rodrigo Flores zpočátku se svým kamarádem Patriciem Ibarguengotiem vařili ve svém bytě a jídla po městě roznášeli nebo rozváželi tramvají. Teprve když už měli dostatek klientů, založili s ostatními restauraci. „Mexická ambasáda nám doporučila právníka, který nám se vším pomohl. Kdybychom to měli absolvovat sami, ztratili bychom strašně času celou tou byrokracií,“ vzpomíná Fernando. Restaurace nabízí jídla, která se běžně jedí ve všech regionech Mexika: tacos, enchiladas nebo třeba

sýrové quesadillas s fazolemi a rýží. Tortilly jsou vlastní výroby, z kukuřičné mouky. K dostání jsou spolu s různými tequilami, čokoládami nebo tradiční omáčkou mole i v internetovém obchodě, který majitel restaurace rovněž provozuje. A v příštím roce plánují své gastronomické aktivity dále rozšířit – chtějí si otevřít fastfood.

Pavla Redlová, Program migrace společnosti Člověk v tísni

gastronomickou mapu České republiky. Nadšené reakce „scukařů“ na společné kulinařské výpravy do Sapy a dva úspěšné kurzy vaření, které pro pana Cuketku a „scuk“ Thuy a Duong uspořádaly, je v jejich záměru utvrdily.

Setkání s cizorodou kuchyní je ovšem lecky provázeno i mírným rozčarováním. „Stalo se nám například, že zákazník zkritizoval jídlo, ve kterém byly bambusové výhonky, které chutnají trochu nakysle. Prý bylo zkažené,“ vysvětluje paní Dang Thi Khuynh, která s manželem provozuje bistro Viet Fast Food v Praze na Albertově, proč na jejich menu nenajdete čerstvé aromatické bylinky, příznačné pro řadu vietnamských pokrmů. Pro Čechy by prý byly příliš výrazné a jim by se nevyplatilo vozit je stále čerstvé.

„Je to slepá ulička. Hrozí, že to dopadne jako s italskou kuchyní a českými ‚pizzeriemi‘,“ bojí se o osud vietnamské kuchyně v Česku Martin Kuciel. Nejlepší jídla jsou podle něj k ochutnání v tržnici Sapa, kde se přizpůsobují místním poměrům pouze z nutnosti kvůli surovinám. „Je to především problém komunikace,“ myslí si Mai Huong z Viet Food Friends: „Vietnamští kuchaři nemají lecky představu o tom, co mohou od české veřejnosti očekávat. Možná málo komunikují s návštěvníky a nemají zpětnou vazbu. Z reakcí na našem blogu víme, že čtenáři si přejí autentickou kuchyni.“

Být hrdý na svoji kuchyni

Některé vietnamské podniky již ale dialog s českými klienty navázaly. Například bistro Pho Vietnam na náměstí Jiřího z Poděbrad otevřelo svému podniku stránky na sociální síti Facebook a čile zde komunikuje se stávajícími i potenciálními strážníky. Obdobně se iniciativy chopili i provozovatelé karlínské podniku Red Hot Chili, kteří se nebojí uvádět na svém jídelníčku různé speciality a své zákazníky na ně také lákají i přes Facebook.

„Předpokladem je, aby vietnamští kuchaři cítili na svou kuchyni dostatečnou hrdost a dokázali ji razantně prosazovat. Já v centru Prahy ještě stále čekám na svého favorita. V Berlíně se mi moc líbila restaurace Mr. Vuong, kde našli pěkný balanc mezi moderním podáním vietnamské kuchyně a autenticitou,“ neskývá Martin Kuciel svá očekávání o dalším vývoji vietnamské gastronomické vlny v Čechách.

Autorka je publicistka

Investuj pět milionů. Jinak nic

ADÉLA POSPÍCHALOVÁ

Anatolij Krat přijel do České republiky, aby zde realizoval svůj sen: naučit se pořádně česky, aby mohl překládat českou literaturu do ukrajinštiny. Zařídil si podnikatelské vízum na zprostředkování služeb a věnuje se hlavně novinářské činnosti – je redaktorem novin pro Ukrajince v Česku. Pokud vyjdou plány ministerstva vnitra, lidé jako on se nadále do této země budou dostávat jen ztěžka. Podnikatelské vízum a živnostenské oprávnění dostanou jen tehdy, pokud prokážou, že zde investují pět milionů korun. Nebo až po dvou letech, co v Česku budou pracovat jako zaměstnanci nebo studovat. Toto opatření navrhlo Ministerstvo vnitra ČR v rámci dokumentu Nový systém ekonomické migrace, který vláda letos schválila a na jehož základě teď připravuje nový cizinecký zákon.

Švarcsystém zůstává dál

Ministerstvo reaguje na skutečnost, že mnozí cizinci dávají přednost vízu za účelem podnikání. Pracovní víza jsou totiž vždy vázána na konkrétní pracovní místo, které je těžké si ze zahraničí obstarat, a to i proto, že jde o složitější proceduru. Zaměstnanec také cizinec dělá závislým na zaměstnavateli. Pokud ten je propuštěn, muse-

Anatolij Krat

FOTO ARCHIV

jí odjet domů. Na živnostenský list začali zejména v době krize pracovat i mnozí cizinci, kteří byli původně zaměstnáni, ale jejich práce měla i nadále podobu závislé činnosti. „Často jsou to zaměstnavatelé, kteří k podobnému kroku své zaměstnance z řad cizinců nutí,“ říká Pavla Hradečná ze Sdružení pro integraci a migraci. Vyhnuou se tak placení povinných výdajů na sociální a zdravotní pojištění.

Ač problém švarcsystému nelze podceňovat, mnozí odborníci se shodují na tom, že ho navrhovaná restrikce neodstraní a jen citelně

Dokument

„Investování: Tato kategorie bude primárně určena pro cizince, kteří chtějí přicestovat do České republiky s cílem podnikat na jejím území. S ohledem na první pobyt na území bude ze strany cizince vyžadována určitá výše investice tak, aby bylo zajištěno, že jeho podnikání bude přínosem pro Českou republiku.“

USNESENÍ VLÁDY ČESKÉ REPUBLIKY ze dne 19. ledna 2011 č. 48 o opatřeních k řízení ekonomické migrace, ochraně práv osob migrujících za prací a realizaci návratů.

zhorší podmínky pro drobné podnikatele a živnostníky z řad cizinců. „Naše ekonomika má být otevřená a podporovat jakoukoliv snahu o podnikání na našem území nehledě na to, o jakého občana se jedná,“ říká Karel Havlíček, předseda představenstva Asociace malých a středních podniků a živnostníků ČR. „V době, kdy se ekonomicky integruje celý svět a vítězí vstřícné a otevřené ekonomiky, je tento postup anarchií a vyjádřením hluboké nepokory,“ dodává.

Před plošnými restrikcemi v migrační politice varuje také ekonom

trhu práce Daniel Münich: „Tvrdá plošná imigrační opatření nás sice lépe chrání před ‚problémovými‘ cizinci, ale přibouchnou dveře i všem ostatním.“ Ukázalo se to podle něj i v případě zpřísnění podmínek s cílem podnikat u hostující studenty a akademiky ze zemí mimo EU, což mělo za důsledek výrazné snížení atraktivitu Česka pro akademiky a studenty ze severoamerických univerzit.

A co duševní kapitál?

Velmi problematické se také jeví investice jako hlavní ukazatel podnikatelského přínosu. „Je to velmi úzký pohled na věc. U mnoha svobodných profesí přece existuje něco jako duševní kapitál, jejich přínos není měřitelný penězi,“ soudí Anatolij Krat.

Připravovaná změna zákona tak omezí hlavně příchod drobných podnikatelů a lidí, kteří poskytují služby nebo mají svobodně povolání. Postaví do cesty překážku všem, kdo by u nás chtěli založit bistro s etnickým občerstvením, učít tu cizí jazyk na volné noze nebo třeba nabízet své služby jako tlumočníci, designéři či programátoři. Ti všichni, pokud zákon projde, budou moci přijet do Česka jen jako zaměstnanci.

Autorka je spolupracovnice společnosti Člověk v tísni

Moje práce je mostem mezi Čechy a Ukrajinci

JITKA POLANSKÁ

Otec ukrajinského novináře a spisovatele Anatolije Krata pochází z Čech. „Chtěl jsem tu zemi poznat a naučit se pořádně česky, abych mohl překládat české knihy do ukrajinštiny,“ říká Anatolij Krat.

Čím jste se živil na Ukrajině?

Byl jsem redaktorem lokálních novin v Chersonu na jihu Ukrajiny, působil jsem v rádiu, ale i v obchodní komoře nebo jako tiskový mluvčí národního telekomunikačního úřadu.

O jaké vízum jste si požádal?

O vízum za účelem podnikání. Získal jsem živnostenský list na zprostředkování obchodu a služeb. V mém případě šlo o služby, které souvisely s novinářskou profesí. Nejdříve jsem dva roky pracoval pro jednu britskou finanční společnost. Dodával jsem texty v ruštině na sedm webových stránek této firmy. Články se pak překládaly do jiných jazykových mutací. Pracoval jsem z domova. V době krize firma zkrachovala, ale já jsem si našel práci jako hlavní redaktor ukrajinské gazety. Píšu zprávy na web a jednou měsíčně připravuji tištěné vydání těchto novin pro ukrajinskou komunitu pracující v České republice.

Máte již v České republice trvalý pobyt?

Ne, budu o něj žádat příští rok.

Vaše rodina je na Ukrajině?

Moje manželka se obávala, že by v Česku nenašla společnost, nemohla by komunikovat tak, jak je zvyklá. Je také velmi nábožensky založená, jsme římský katolíci, a tady v Česku nejsou v římskokatolické církvi bohoslužby pro Ukrajince. Mí dva synové jsou kněží, jeden z nich slouží na Ukrajině, druhý je právě ve Vatikánu.

Chcete již v České republice zůstat?

Rád bych.

Co si myslíte o tom, že podle návrhu zákona o cizincích byste už do Česka nemohl na podnikatelské vízum přijet? Váš přínos pro Česko by se hodnotil podle toho, zda máte pět milionů na investici.

Je mnoho užitečných volných profesí, které takový finanční vklad vůbec nepotřebují. Z toho, kolik lidí k nám chodí nebo volá do redakce s prosbou o pomoc, vidím, jak užitečná je moje práce tady.

Autorka pracuje v Programu migrace společnosti Člověk v tísni

Rodina: u vědců cizinců problém

BLAHOŠLAV HRUŠKA

Brno, Ostrava, ale i Vestec u Prahy nebo Dolní Břežany. Všude tam plánuje Česko nalákat až čtyři stovky zahraničních badatelů na prestižní evropské projekty ohodnocené „západními“ platy. Těm špičkovým slibují vědecká centra dorovnat příjmy na částku, na niž by si přišli třeba v Německu nebo Velké Británii. Jenže peníze nejsou všechno a příběhy cizích vědců, kteří u nás pracují, dokazují, že mnohem horší než špatné finanční ohodnocení je často byrokratická mašinerie, podezřívavost většinové společnosti i skutečnost, že za rodinu je třeba pořádně si připlatit.

Dodnes čekám na víza pro manželku a děti

Své o tom ví třeba Mexičan Filiberto Hueyotl-Zahuantla, který již rok pracuje v Astronomickém ústavu AV ČR. „Ačkoliv jsem o víza pro syna i manželku žádal v lednu, dodnes nic nedostali. Ještě štěstí, že za mnou mohli přijet alespoň jako turisté,“ říká odborník na matematické modelování černých děr ve své pracovně v pražských Záběhlicích. Chybu udělala pravděpodobně česká ambasáda v Mexiku, která badatelovu žádost vyhodnotila jako sloučení rodiny. Na první pohled jde jen o záměnu formuláře. Jenže s fatálními důsledky – zatímco pro rodinné

příslušníky vědců platí stejně jako pro vědecké pracovníky samotné devadesátidenní lhůta pro vyřízení žádosti, na sloučení rodiny si úřady vyhrávají rovných 270 dnů. Ani v případě, když má cizinec pobytová povolení v kapse, ale nemusí být vyhráno. „Bydlím přímo tady v ústavu, takže mám nízký nájem, a rodinu tak z platu užívám,“ pochvaluje si mexický vědecký pracovník.

Kdo by ale pomýšlel na to, že v Česku přivede na svět potomka,

„Stačilo, abych na schránku připojila před jméno titul, a hned mě v domě všichni začali zdravit.“

musí sáhnout hlouběji do kapsy. Zatímco rodina českého zaměstnance akademického ústavu nebo univerzity spadá do veřejného zdravotního pojištění, děti a manželky cizinců takové štěstí nemají. Pokud badatelova žena zůstane v domácnosti s dítětem, znamená to zaplatit navíc 2500 korun měsíčně na komerčním pojištění.

„A těhotenství je už úplný průšvih,“ říká Elena Tulupova z Ústavu veřejného zdravotnictví. Pojistka kryjící i těhotenství a porod stojí v průměru 5500 Kč měsíčně a celou částku je nutné zaplatit na rok dopředu. Složit „na dřevě“ téměř 70 tisíc korun je při průměrném platu vědce bez půjčky nebo pomoci přátel či rodiny často nemožné. Pokud se navíc dítě narodí předčasně, je pro komerční pojišťovny jako budoucí nový klient nerentabilní a rodiče vše hradí v hotovosti. Rodinný život se tak pomalu stává luxusem.

Česko je přesto zejména pro vědce ze zemí bývalého Sovětského

Nenechat se odradit byrokracií. To radí Olena Beskid z Ústavu experimentální medicíny AV ČR FOTO VLADIMIR KRYNYTSKY

svazu lákavé. Příbuznost jazyka, reálná blízkost, mnohem bližší mentalita než v západní Evropě, ale především tristní status vědce v Rusku nebo na Ukrajině k nám už přilákal na dvě stovky badatelů z východní Evropy. „Do Česka

jsem přijela poté, co můj ústav začal vyvíjet šampony pro farmaceutické firmy,“ sděluje své důvody pro emigraci Olena Beskid z Ústavu experimentální medicíny AV ČR. A co by radila ostatním cizincům, kteří by chtěli rozšířit řady

Povolování pobytu je někdy odrazující

Rozhovor s **Viktórií Bodnárovou**, projektovou manažerkou české kanceláře celoevropské sítě servisních center pro vědecké pracovníky EURAXESS-Researchers in Motion.

S jakými nejčastějšími problémy se na vaše asistenční centrum inčiované Evropskou komisí obracují klienti?

Nejčastěji řešíme záležitosti spojené s povolováním dlouhodobého pobytu badatelů. Tento proces je náročný a pro výzkumníky i jejich zaměstnavatele často nepřehledný, zatěžující a odrazující. Snažíme se tedy o jeho zjednodušení a nabízíme pomocnou ruku při všech administrativních úkonech.

Jakou máte zkušenost s ambasádami a úředníky ministerstva vnitra?

Vědci jsou specifickou skupinou, neboť se na ně vztahuje zvláštní povolení k dlouhodobému pobytu za účelem vědeckého výzkumu. Občas čelíme situaci, kdy úředníci na ambasádách o existenci takového předpisu nevědí. Situace

se ale zlepšuje. Třeba spolupráci s úředníky ministerstva vnitra považujeme za výtečnou.

Je nutná legislativní změna, nebo spíše jen důslednější uplatňování stávajících předpisů?

Situaci zahraničních vědců značně zjednodušila směrnice EU. Nabízí se řada dalších možných zjednodušujících úprav, ale důsledné uplatňování současných předpisů by stačilo.

Co udělat pro to, aby zahraniční studenti z Česka po ukončení studia neodcházel za lepším do západní Evropy?

Podle našich zkušeností není výše platu pro výzkumníky tím nejdůležitějším. Nové recepty nejsou. Je třeba neustále atraktivovat vědu a její prestiž ve společnosti, podporovat mladé talenty, zapojovat se do evropského výzkumu. A samozřejmě i nalézt mechanismus, jak ohodnotit kvalitní vědu.

Blahoslav Hruška, redaktor týdeníku EURO

českých vědců? Především se nenechat zdeptat byrokratickými obstrukcemi ani převažujícími stereotypy. Třeba tím, že ruský mluvící člověk je považován buď za arogantního zbohatlíka, nebo dělníka na stavbě. Olena Beskid má na po-

hrdavé Čechy ostatně dobrý recept. „Stačilo, abych na schránku připojila před jméno titul, a hned mě v domě všichni začali zdravit,“ směje se mladá badatelka.

Autor je redaktor týdeníku EURO

Vystoupit z prostoru nikoho

Děti migrantů mají problém domluvit se s rodiči

MARTIN NEJEZCHLEBA

Když čtrnáctiletá Oži zavolala rodiče, aby za ní do Mongolska přijela do Prahy, myslela si, že jede do Ameriky. Až po příjezdu zjistila, že zde mrakodrapy nenajde a že se tu mluví česky. Kvůli neznalosti jazyka byla ve škole zařazena do nižší třídy. „Hledala jsem ve slovníku český výraz pro paní,“ vzpomíná Oži, plným jménem Ochgerel Altangerel, na své první dny ve škole. Ve slovníku z roku 1974 našla slovo „soudružka“ a druhý den tak hrdě pozdravila učitelku.

Zatímco spolužáci měli o zábavu postaráno, pro dnešní vysokoškolačku nebyla první léta vůbec snadná. „To, že vás v pubertě posadí do třídy s menšími dětmi, může těžce podlomit vaše sebevědomí,“ říká Oži, která se ale po-

stupně zorientovala a dnes studuje v Praze psychologii.

Jakmile se děti migrantů adaptují na nové prostředí a naučí se dobře jazyk, hrozí naopak neporozumění vlastními rodičům. Svou rodinou řeč zapomínají a mohou se cítit kulturně vykořeněné.

Do školy i o víkendy

Ochgerel o těchto problémech často přemýšlí a není sama. Na kurzu tlumočení se seznámila se stejně uvažujícími vrstevnicemi Otgon-Erdeneou a Tsengelmaou a zrodil se plán: otevřou pro mongolské děti víkendovou školu. Tam chtějí děti ve věku od šesti do jedenácti let doučovat češtinu i jiné předměty, ve kterých mají kvůli jazykové bariéře problémy. Pro děti, jejichž rodiče v Česku většinou pracují do pozdních hodin, má být projekt také závažnou alternativou po osamělé sle-

dování televize. Dívky ale sledují ještě další důležitý cíl. Nechtějí, aby děti, které zde žijí odmalička, ztratily svou původní kulturní identitu. „To pak může být problém v komunikaci s rodiči,“ říká Tsengelmaa. Proto hlavní vyučovací jazyk víkendové školy bude mongolština.

Zatímco většina migrantů první generace je pevně zakotvená ve svém rodném jazyce, jejich děti ovládají už jen češtinu, a ocitají se tak v prostoru nikoho. Podle vietnamistky Evy Pechové je mezigenerační komunikace nejčastějším problémem i vietnamských rodin v Česku.

Inspiroaci proto trojice studentek hledá i na pražské velkostráni SAPA. Tam již léta funguje vietnamská škola a doučování. „Pokud by ale děti prošly pouze mateřskou školou ve vietnamštině, mohl by jim to ztížit nástup do školy,“ upozorňuje Eva Pechová na druhou

stranu problému. To si ale rodiče většinou uvědomují. Redaktor a tlumočnický Nguyen Bao Ngoc do školky posílá svého dvouletého syna. „Později bude určitě chodit do české školky,“ říká. Nicméně teď je rád, že se malý Bao An seznamuje s jazykem i kulturou svých rodičů.

Mongolský projekt chce děti integrovat do české společnosti a zároveň posílit jejich mongolské kořeny. Reaguje tak na dva základní problémy dětí přistěhovalců. A podle plánu tří studentek nezůstane jen u víkendové školy. Rády by ve škole vyučovaly všechny dny v týdnu. O tom, že se jim to podaří, nenechají nikoho pochybovat. „Chceme aktivně podporovat integraci mongolské komunity v České republice a nečekat, až pro nás někdo něco udělá,“ uzavírá sebevědomě Ochgerel.

Autor je publicista

Děti z vietnamské školky v areálu tržnice SAPA FOTO VLADIMIR KRYNYTSKY

Americký sen po česku

MASHA VOLYNSKY

Když přijela Undra Dorjzundui před skoro 20 lety do České republiky, střihala vlasy neuměla. Teď dělá kadeřnici v jednom z nejlepších pražských salonů. Pro tuto dobrodružnou Mongolku není nic nemožné: jde za tím, co jí zajímá.

Poté, co Undra Dorjzundui dokončila školu, rozhodla se odjet do světa. „Chtěla jsem studovat v Japonsku,“ říká. Ale kamarád ji přesvědčil, aby zkusila střední Evropu. Poprvé byla v Praze v roce 1991. Oslavila tu silvestra a byl to podle jejích slov „krásný, úplně jiný zážitek“. Od roku 1994 žije v Česku trvale. Dlouho se živila různými formami obchodování. Nejprve prodávala indické oblečení ve stánku. Pak zakotvila v italské rodinné firmě, která dovážela pantofle. Majitelé rozpoznali její kvalitu a nabídli jí dobře placené místo sekretářky. Naučila se tam lépe česky, ale taky práci s počítačem a účetnictvím.

Její rozlet načas zbrzdily mateřské povinnosti, ale brzy Undra hle-

Undra Dorjzundui FOTO DAVID KUMERMANN

dala další pracovní příležitost. Začala prodávat futuristické hodinky. „Bylo to zboží pro mladou generaci, to mě bavilo,“ směje se. Zároveň si přibrala brigádu v hudebním klubu Roxy, kde potkala amerického přítele, který ji hodně podpořil. Díky němu si nakonec troufla jít za

svým snem. „Co tě baví, ptal se mě a já jsem přemýšlela a pak jsem řekla: střihat vlasy,“ vzpomíná Undra na rozhodující rozhovor, který jí pomohl si ujasnit, kudy dál.

Nechala se zaměstnat v jednom z luxusních kadeřnických salonů jako pomocnice: „Bylo za to velmi málo peněz, ale já jsem byla šťastná, že se můžu učit nové věci.“ A když jí šéf nechtěl pustit na kadeřnický kurz, tak to riskla a ze salonu odešla. Na kurz si půjčila od známých, kteří v ni věřili. A po jeho dokončení si i díky předchozí praxi ve známém kadeřnictví mohla vybírat, kde bude pracovat. Teď ji můžete potkat v jednom z prestižních pražských salonů.

Když Undra mluví o svém životě, je všem jasné, že o sobě rozhoduje sama. Jde pořád za tím, co chce a co jí zajímá. A život jí dává zapravdu. „Potkávám prostě samé dobré lidi a lidi vždy pro mě byli v každé práci to nejdůležitější,“ usmívá se.

Autorka pracuje v Programu migrace společnosti Člověk v tísni

Bariéry padají při ...

Dokončení ze strany I

Snažíme se, aby migranty bylo slyšet, aby se otevřel dialog mezi nimi a většinovou veřejností. Děláme to prostřednictvím mediální práce. Podporujeme kontakty mezi přistěhovalci a novináři. Zveme novináře na setkání s migranty, nabízíme jim informace o migraci. Jednou za rok tiskneme vlastní noviny. Jsme asi první organizace tohoto typu v Británii založená samotnými migranty.

Co migranty motivuje, aby se angažovali? Je to vše na bázi dobrovolné práce.

Trápí je, co se o nich říká v médiích, a nevědí, jak s tím naložit. Činnost v rámci naší organizace jim pomáhá nenechat se tou frustrací ovládnout.

Jak jste se vlastně k práci pro migranty dostala?

Narodila jsem se v Bejrútu a žila jsem tam do svých dvaceti čtyř let. Vyrůstala jsem v době občanské války, takže už jako teena-

ger jsem dělala různou dobrovolnickou práci, pomáhala jsem lidem, které válka vyhnala z domovů. Osudy těchto lidí mě formovaly. I naše rodina se dlouho musela ukrývat a jezdit z místa na místo. Takto jsem prožila osm let. Nakonec to začalo být pro nás opravdu nebezpečné, a tak jsme s manželem a dětmi Libanon opustili a odjeli do Británie. Hned po příjezdu jsem v dobrovolnické práci pokračovala. Věnovala jsem se od začátku migrantům. Chyběla mi má velká rodina, a tak se migrantské komunity staly mým druhým domovem. Díky těmto aktivitám jsem se naučila i dobře anglicky. Dostudovala jsem vysokou školu, což v Libanonu nešlo. U práce s migranty jsem zůstala i poté.

Jaké to je být migrantkou ve Velké Británii? Jak vás Britové přijali?

Stalo se mi dobré i špatné, jako mnoha migrantům. Většina lidí, které jsem potkala, bylo vstřícných, ale zažila jsem i situace, kdy mě někdo zastavil na ulici a řekl

mi, že tu nemám co dělat. A jedna sousedka ve čtvrti, kde jsem první roky žila, na nás vypouštěla psa, když jsem vodila děti ráno do školky. Změnila jsem trasu, jinak jsem to neřešila. Ale pak jednou na Vánoce přišla, aby se omluvila a popřála nám hezké svátky. Asi jí někdo, kdo nás znal, něco řekl. Pomohlo mi to uvědomit si, že bariéry mohou padnout, když se lidé osobně poznají.

Autorka pracuje v Programu migrace společnosti Člověk v tísni

Nazek Ramadan

V Londýně založila a vede neziskovou organizaci Migrant Voice, která se snaží bourat předsudky vůči přistěhovalcům pomocí práce s novináři a vytvářením dialogu mezi migranty a britskou společností. Narodila se v Libanonu, odkud během občanské války uprchla do Velké Británie.

Vysíláme Crossings, naladte si nás!

LUDMILA KASHPUROVA

Ve studiu Radia Wave je cítit lehká nervozita. Za deset minut začíná živé vysílání pořadu Crossings o životě migrantů – a to cizinců v Česku, ale i Čechů v cizině. Tento díl je věnovaný smíšeným manželstvím: co obnáší, vzít si cizince nebo cizinku, jaké jsou klady a záporné směšné vztahy, co je to emigrantský syndrom a jak smíšené páry musejí dokazovat, že jejich vztah je opravdový a že se neberou jen proto, aby tu cizinec mohl zůstat.

Vedle mě sedí další dva hosté. Češka Táňa Janatová, absolventka regionalistiky a terapeutka, vychovává se svým manželem z Kanady dvě děti. Vědecký pracovník Ústavu fyziky atmosféry a hudebník Jacques Moliba pochází z Demokratické republiky Kongo a žije v Praze s manželkou z Valaiska. Já jsem doktorandka antropologie na Univerzitě Karlově, do Česka jsem přijela z Ruska a nedávno jsem se tu provdala za Čecha.

Pořad Crossings, který Radio Wave vysílá od září letošního roku vždy poslední středu v měsíci, vznikl ve spolupráci s Fórem migrantů, neformálním sdružením cizinců při společnosti Člověk v tísni. Crossings znamená křížovky. Je to místo, kde se střetávají různé kultury a skupiny lidí a kde se také kříží a prolétají jejich zájmy a zkušenosti.

O migračních s migranty

Téma migrace nedostává na Radiu Wave prostor poprvé. Před čtyřmi lety měl pořad Crossings něco jako předpremiéru. „Ve spolupráci s Programem migrace Člověk v tísni jsme v sérii reportáží představili životní příběhy několika cizinců a cizinek. Zároveň se konala i skvělá výstava jejich portrétů,“ vzpomíná redaktorka a moderátorka Radia Wave Zuzana Rejchová.

Současnou podobu Crossings spolu s profesionály Radia Wave tvoří i sami cizinci, kteří v Česku dlouhodobě žijí. Příprava zahrnovala i několik mediálních školení, která nás uvedla do základů práce rozhlasového novináře. Pod vedením redaktorky a moderátorky Zuzany Rejchové jsme se učili, jak natáčet ankety, střihávat materiály a moderovat pořad.

„Členové a členky Fóra migrantů si vyzkoušeli skoro všechno, co je součástí rozhlasové práce, a musím říct, že byli obdivuhodně šikovni a trpěliví,“ říká Zuzana Rejchová. „Některé z nich se pak stali součástí našeho týmu. Přípravují s námi jednotlivé díly pořadu: po-

Ve studiu Radia Wave se připravuje další díl pořadu Crossings

FOTO VLADIMÍR KRYNYTSKY

„S migranty mě to baví“

LUDMILA KASHPUROVA

Novinářka a moderátorka **Zuzana Rejchová** pracuje pro Český rozhlas Radio Wave od jeho založení v roce 2005. Ve svých reportážích i pořadech se zaměřuje na témata, která nepatří k mediálnímu mainstreamu. A migrace a migranti ji velmi zajímají profesně i osobně.

Migrace jako téma tě evidentně baví – proč vlastně?

Nesnáším stereotypy, omezené způsoby uvažování a předsudky. Odmalička mám extrémně zakódovaný smysl pro spravedlnost. Když někdo někomu ubližoval nebo ho utiskoval jenom proto, že byl tlustý nebo brejlatý nebo prostě jiný, vždycky jsem ho bránila. A to mě drží dodne-

ška. Neznamená to ale, že cizinci a cizinky žijící u nás jsou všichni chudáci, za které je třeba bojovat. Ale Češi a Češky podle mě stále ještě mají sklony ke xenofobii – k nepřijetí odlišného. Tak dlouho jsme žili v totalitní kondech se zaměřuje na témata, která nepatří k mediálnímu mainstreamu. A migrace a migranti ji velmi zajímají profesně i osobně.

Náš pořad Crossings na Radiu Wave nikomu nenutí žádný názor. Jen dáváme cizincům a cizinkám prostor. Mluví o tom, jak se jim tu žije, jaké problémy řeší, jak jsou tu šťastní a co je u nás baví. Ale pořad je postavený i na zkušenostech Čechů, kteří se stali cizinci v jiné zemi. Věřím, že když si někdo, kdo cizince nemá moc rád, poslechne životní příběhy našich hostů, může svůj postoj změnit.

Žila jsi někdy v zahraničí?

Rok jsem studovala v Dánsku. Skandinávie je vůči migrantům vstřícná. Mí spolužáci byli hrdí na to, že jejich země pomáhá uprchlíkům. V té době se ale měnil politický kurz země a volby ukázaly, že podstatná část voličů už nechce uprchlíky podporovat tak jako dřív. Účastnila jsem se zajímavých debat o tom, jaká je budoucnost dánského sociálního státu.

Tehdy jsem se začala o migraci i jiné společenské otázky hodně zajímat. Na škole jsem taky potkávala lidi z celého světa. S českým studentem jsem vedla debaty o Tibetu, s indickým spolužákem zase o kastovním systému. Nikdo po mně přece po takových zkušenostech nemůže chtít, abych tvrdila, že cizinci

jsou něco nežádoucího a že se jich máme bát.

Už máš nějaké reakce na Crossings?

Musím říct, že jsem docela mile překvapená. Nestihli jsme pořadu udělat nijak výraznou reklamu, a přesto máme na každý díl docela dost ohlasů. Jde o posluchače, kteří se k nám dostali náhodou, protože jim téma pořadu vyskočilo ve vyleháváči, anebo to jsou lidé, které k poslouchání přivedlo právě téma migrace, třeba mají partnera cizince nebo je to prostě zajímavá. Mám z toho radost. Zdá se, že osudová je i moje spolupráce s Programem migrace společnosti Člověk v tísni a Fórem migrantů, bez nich by ten pořad neměl smysl a vlastně by ani nevznikl.

Pomáhají českým seniorům

JITKA POLANSKÁ

Elena Tulupova kolem sebe shromáždila komunitu ruskojazyčných dobrovolníků. Pořádají zdarma kurzy ruštiny, háčkování nebo jógy pro jiné cizince, ale i pro české seniory. „Překvapuje mě, jak mnoho cizinců hledá příležitost, jak se nějak zapojit a být užiteční,“ říká.

Před dvěma lety narazila tato vědecká pracovnice původem z Ruska v areálu Ústavu experimentální medicíny na leták Dobrovolnického centra Lékořice. Lékořice pomáhá pacientům krčské nemocnice lépe snášet hospitalizaci. Chvilu o tom přemýšlela a pak se rozhodla, že se tam přihlásí jako dobrovolnice. „Moje čeština nebyla vůbec dokonalá, a tak jsem si řekla, když nic jiného, aspoň si zlepším jazyk,“ vysvětluje Elena Tulupova. Z jejího nápadu pomáhat – a tím si také pomoci – vyrostla AMIGA.

Toto občanské sdružení už rok zastřešuje rychle rostoucí síť zejména ruskojazyčných dobrovolníků, kteří dávají k dispozici své znalosti,

schopnosti a tvůrčí energii jiným cizincům i Čechům. AMIGA zdarma pořádá prakticky zaměřené workshopy, kulturní večery nebo přednášky o zdravotní problematice. Ale také se zajímá o každého jednotlivce, který potřebuje pomoc. „Jsme pro mig-

AMIGA zastřešuje rychle rostoucí síť zejména ruskojazyčných dobrovolníků, kteří dávají k dispozici své znalosti, schopnosti a tvůrčí energii jiným cizincům i Čechům

ranty náhradou sociálních sítí, které nechali doma, a fungujeme i jako informační servis o tom, kdo a jak jim tady v Česku může pomoci se zabydlet. Zároveň ale ti lidé, kteří se na nás obracejí, sami něco umějí a mohou to nabídnout někomu, kdo to potřebuje,“ říká Elena, která s Ukrajinou Olenou Beskid a Ruskami Anastasií Stepanovou a Viktorií Golovinovou sdružení AMIGA založila.

Jeho aktivit si brzy všimla městská část Praha 2 a rychle se chopila příležitosti: „V naší čtvrti je spousta starých osamělých lidí, které bychom rádi z jejich samoty vyvedli,“ říká radní pro sociální, zdravotní a bytovou politiku Praha 2 Kateřina Jechová. AMIGA pro ně organizuje zájmové kroužky v Klubu pro seniory a spolupráce se bude dále rozvíjet. „Je to opravdu dobrý nápad: cizinci se kontaktem s Čechy začleňují do české společnosti a mnozí Češi zase jejich pomoc potřebují a oceňují,“ dodává radní městské části, která iniciativu podpořila grantem.

AMIGA ale původně vznikla bez jakékoli finanční pomoci, jen z nadšení několika vědeckých pracovníků, kteří cítili potřebu se sdružovat a vyjít z výzkumných pracovišť do obyčejného života. A rychle se stala širokým společenstvím lidí z nejrůznějších sociálních skupin, s různými vzděláními a zájmy. „Spojuje je jen chuť něco dělat pro druhé,“ říká Elena Tulupova.

Autorka pracuje ve společnosti Člověk v tísni

Od vědy mě to táhlo k lidem

ELENA TULUPOVA

Práci v Česku jsem si našla snadno. Na můj e-mail mi z Institutu experimentální medicíny AV ČR odpověděli již za patnáct minut – měli o mě zájem. Vyřizování dokladů se ale táhlo šest měsíců. V Akademii věd jsem nakonec strávila pět let, podílela jsem se na výzkumu nádorů tlustého střeva a konečnicku a pak na výzkumu pomocí mikročipových technologií v genetice.

Vystudovala jsem farmacii v Petěrburgu, kde jsem se také začala věnovat vědě. Vědci jsou ale teď v Rusku tak špatně placeni, že člověk ztrácí nadšení a motivaci. Brzy jsem začala přemýšlet o odchodu do zahraničí. Měla jsem nabídku z Mnichova, ale do Německa se mi moc nechťelo. O České republice jsem toho moc nevěděla, když nepočítám, že jsem četla Dobrého vojáka Švejka. Látko nás sem s manželem hlavně to, že se tu mluví slovanským jazykem.

Migrantka jsem vlastně od dětství. Narodila jsem se v Kazachstá-

Migrantka od dětství FOTO ARCHIV

nu, ale první tři roky života jsem prožila v Petěrburgu, pak pár let na Čukotce a většinu školní docházky jsem absolvovala v Magadanu. Magadan je nechalně známý stalinovskými lágry, ale teď to je podle mě něco jako malý ráj na zemi: město s kvalitními školami a velkým podílem vzdělané elity, kterou sem přilákaly výborné platy. Těžší se tu totiž zlato a uran.

Práce vědce mi ale časem začala připadat trochu odtržená od života a mě to táhlo k lidem. Pamatuji si, kdy u mě nastal zlom. Četla jsem články o výzkumu, který dokazoval, že pokud matka chová dítě alespoň čtyři hodiny denně, posílí to psychické zdraví dítěte na celý život. Projevuje se to i ve struktuře jeho DNA a dá se to sledovat právě pomocí metody mikročipů. Někdy za velké peníze zkoumáme a pracně vědecky dokazujeme něco, co je očividné. Tehdy mě napadlo, že bych raději než dělat podobné výzkumy šla pracovat s lidmi. Během roku jsem pak změnila profesi.

Teď jsem odbornou asistentkou v Ústavu veřejného zdravotnictví a medicínského práva při 1. lékařské fakultě Univerzity Karlovy. Učím mediky a starám se o zahraniční studenty medicíny. A kromě toho jsme založili občanské sdružení AMIGA, které sdružuje migranty dobrovolníky.

Autorka je vědecká pracovnice a zakladatelka občanského sdružení AMIGA